

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/57/2022
Identifikačné číslo spisu:	1413217270
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1413217270.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a členov senátu JUDr. Nory Halmovej a JUDr. Gabriely Klenkovej, PhD. v spore žalobcu S. Z., narodeného X. S. XXXX, D., H. XX, zastúpeného advokátkou JUDr. Janou Polakovičovou, Mickiewiczova 6, Bratislava, proti žalovanému N. Š., narodenému XX. I. XXXX, D., A. XX, zastúpenému Dentons Europe CS LLP, organizačná zložka Sky Park Offices, Bottova 2A, IČO: 36 861 391, Bratislava, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava IV pod sp. zn. 16C/328/2013, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. februára 2020 sp. zn. 3Co/29/2017, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcovi priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanému v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava IV (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 9. septembra 2015 č. k. 16C/328/2013 - 249, v spojení s opravným uznesením z 12. decembra 2016 č. k. 16C/328/2013 - 284 určil, že I. vyjadrenie žalovaného v relácii Colnica alebo Československo po 20 rokoch odvysielané na televíznej stanici Dvojka Rozhlasu a televízie Slovenska 9. júna 2013 "Nech žijú komunisti a ŠTBáci,... súdruh" adresované na osobu žalobcu sú tvrdením nepravdivým, hrubo urážajúcim a znevažujúcim osobnosť žalobcu a sú neoprávneným zásahom do práva žalobcu na ochranu jeho dôstojnosti a cti, II. žalovanému uložil povinnosť do 10 dní od právoplatnosti rozsudku zaslať žalobcovi písomné ospravedlnenie nasledovného znenia: Výroky "Nech žijú komunisti a ŠTBáci, ... súdruh", ktoré som uviedol k osobe S. Z. v relácii Colnica alebo Československo po 20 rokoch odvysielanej na televíznej stanici Dvojka Rozhlasu a televízie Slovenska 9. júna 2013 sú nepravdivé, hrubo urážajúce a znevažujúce osobnosť S. Z. a S. Z. sa za ich zverejnenie ospravedlňujem, III. vo zvyšku žalobu zamietol a IV. žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov právneho zastúpenia 495,61 eur a náhradu iných trov konania 66 eur na účet právnej zástupkyne žalobcu. Výkonaným dokazovaním zistil, že 9. júna 2013 v relácii Colnica alebo Československo po 20 rokoch v rámci dokumentárneho filmu režiséra W. J. - REPLAY vysielanej na televíznom programe Dvojka

Rozhlasu a televízie Slovenska žalovaný stál na ľadovej ploche hokejového štadióna a za mantinelom stál žalobca, keď žalovaný povedal: "Nech žijú komunisti a eštecháci, súdruh", načo žalobca reagoval, že "to si mimo...", pričom nikto iný sa na ľadovej ploche nenachádzal a za mantinelom kamera snímala len žalobcu. Predmetné vyjadrenie bolo následne uverejnené aj v denníku Nový Čas (17. júna 2013 a 21. júna 2013). Ďalej zistil, že žalobca preukázal listom z Ústavu pamäti národa z 12. júna 2013, že jeho osobný zväzok vedený v kategórii "Preverovaná osoba", evidovaný bývalou Štátnou bezpečnosťou v období od 25. februára 1948 do 31. decembra 1989 nie je v zmysle platnej legislatívy zväzkom spolupracovníka bezpečnostnej zložky. Z takto zisteného skutkového stavu vyvodil záver, že vyjadrenie žalovaného "Nech žijú komunisti a ŠTBáci,... súdruh", uverejnené v relácii RTVS Colnica 9. júna 2013, predstavuje neoprávnený zásah do osobnosti žalobcu. Bol názoru, že kritika, odsúdenie, ironizovanie a zavrhovanie konania alebo činnosti fyzickej osoby, ktoré sa opiera o okolnosti, na základe ktorých sa oznamuje nepravdivá informácia, predstavuje spravidla citelný neoprávnený zásah do práva fyzickej osoby na ochranu jej osobnosti, pričom ide o značnú intenzitu neoprávneného zásahu, ktorý bude mať obvykle nepriaznivé následky najmä v postavení dotknutej osoby v rodine a spoločnosti. Zrekapituloval výpoveď žalobcu, že predmetný výrok mal veľkú intenzitu hlavne v médiách, ktorý ho poškodil aj ako dôchodcu a jeho deti a podľa výpovede svedka N. K. po odvysielaní relácie na zimnom štadióne bola medzi podnikateľmi, bývalými hokejistami, hráčmi a funkcionármi, veľmi živá debata o relácii. Súd prvej inštancie ďalej rozvinul úvahu o všeobecne známej skutočnosti, že medzi žalobcom a žalovaným pretrvávajú dlhodobá antipatia, vzájomne nekomunikujú a dochádza medzi nimi aj k ostrejšej vzájomnej výmene názorov (články z denníku Nový Čas, internetové stránky SME, aktuálne. Sk, športky.sk, pluska). V tejto súvislosti ozrejmil, že sloboda prejavu a vyjadrenie vlastných názorov nemá charakter filozofickej kategórie, ale ako pojem ústavnoprávny pri svojej aplikácii na konkrétny skutkový základ podlieha obvyklým zásadám a pravidlám právnej interpretácie. Ústavne zaručené právo vyjadrovať svoje názory bez ohľadu na prípadné možné obmedzenie zákonom, je už obsahovo obmedzené právami iných, či už tieto práva plynú ako ústavne zaručené z ústavného poriadku republiky alebo z iných zábran, daných zákonom, chrániacich celospoločenské záujmy či hodnoty. Nielen tieto obsahové obmedzenia môžu právo vyjadrovať názory zbaviť jeho ústavnej ochrany, pretože aj forma, ktorou sa názory navonok vyjadrujú, je úzko spätá s ústavne zaručeným právom, ku ktorému sa upína. Súd prvej inštancie konštatoval, že keď nejaký publikovaný názor vybočí z medzí v demokratickej spoločnosti všeobecne uznávaných pravidiel slušnosti, stráca charakter korektného úsudku a ako taký sa spravidla ocitá už mimo medze ústavnej ochrany. Uviedol, že právo na ochranu osobnosti majú i osoby tzv. verejného záujmu, ktorými sú nielen osoby verejného života v užšom zmysle, t. j. osoby vystupujúce pri riešení rôznych otázok na verejnosti alebo verejne činné a tým vplývajúce na rôzne oblasti ale vôbec osoby, ktoré na seba priťahujú záujem verejnosti. Takáto osoba sama nevyhnutne a otvorene vystavuje podrobnému skúmaniu zo strany médií a širokej verejnosti každé svoje slovo a skutok a musí prejavovať väčšiu mieru tolerancie. S ohľadom ale na skutočnosť, že žalobca nebol spolupracovníkom ŠtB a ani členom KSČ, mal súd prvej inštancie za to, že žalovaným zvolené výrazy (nech žijú komunisti, eštecháci, súdruh) boli použité s úmyslom znevažovať, resp. uraziť osobu žalobcu, čím došlo k zásahu, ktorý bol objektívne spôsobilý narušiť a ohroziť jeho práva chránené § 11 Občianskeho zákonníka. Pri svojom rozhodovaní tiež zohľadnil, že dotknutý výrok odznel v relácii, ktorú vysielala RTVS, ktorá má celoslovenskú pôsobnosť a týkala sa hokeja, ktorý vzbudzuje vždy väčší záujem verejnosti. O náhrade trov konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovaného proti výrokom I. a II. rozsudkom z 25. februára 2020 sp. zn. 3Co/29/2017 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal proti žalovanému plný nárok na náhradu trov odvolacieho konania. V zmysle § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“) sa v celom rozsahu stotožnil s dôvodmi napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Na zdôraznenie jeho správnosti dodal, že strany v priebehu konania nepopreli, že v relácii Colnica alebo Československo po 20 rokoch odvysielanej 9. júna 2013 na televíznom programe Dvojka RTVS, v rámci dokumentárneho filmu režiséra W. J. - REPLAY, žalovaný pohybujúci sa na ľadovej ploche hokejového štadióna zvolal na žalobcu, ktorý stál za mantinelom: "Nech žijú komunisti a ŠTBáci!" Žalobca v reakcii na "pozdrav" odpovedal otázkou: "To na koho si myslel?" Žalovaný odvetil: "Súdruh". Žalobca: "To na mňa si myslel?" Žalovaný: "Súdruh". Žalobca: "To si trochu mimo chlapče, ale veľmi mimo. ŠTBáci boli iní. Ale Z. si tam nevidel." Žalovaný:

"Všetci vieme svoje". Odvolací súd uviedol, že oslovenie "súdrh" v našich podmienkach (v prostredí bývalého Československa) je spoločnosťou bežne vnímané ako označenie členov Komunistickej strany Československa (KSČ), hovorovo komunista, prípadne ako občianske oslovenie v socialistickej zriadení. Bol názoru, že priemerný nezainteresovaný divák, ktorý sledoval predmetnú reláciu, z provokatívne ladeného zvolania na adresu žalobcu "Nech žijú komunisti a ŠTBáci!" a jeho následného oslovenia "súdrh", objektívne nemohol nadobudnúť iný dojem (a záver) ako ten, že žalobca bol členom KSČ, aktívne presadzujúcim komunistický režim, ktorý podľa zákona č. 125/1996 Z. z. možno označiť za zločinecký a že bol spolupracovníkom Štátnej bezpečnosti, ktorá sa v komunistickom režime stala nástrojom represie, ovládania spoločnosti a udržiavania totalitného režimu v bývalom Československu. Nesúhlasil s názorom žalovaného, že predmetný výrok nie je možné považovať za difamujúci a za nespôsobilý zasiahnuť do osobnostných práv žalobcu s akýmsi odôvodnením, že jeho prvoradým cieľom nebolo škandalizovať a ohovárať žalobcu, ale v danom okamihu išlo skôr o spontánne športové "podpichovanie", ktoré je v rámci športovej rivality určite primerané. Žalovaného ďalšia (nad)interpretácia vlastných výrokov, že on vlastne iba v širšom kontexte kritizoval spoločnosť založenú na konexiách a neprehľadných väzbách, sa odvolaciemu súdu javila z kategórie "ospravedlňujúcich" výhovoriek a pokusov o podanie racionálneho vysvetlenia nenáležitého spájania žalobcu s príslušnosťou k ŠtB a ku KSČ, ktoré sa v konaní ukázali ako nepravdivé. Konštatoval, že nepravdivosť a difamujúci charakter dotknutých výrokov žalovaného, sú bez akýchkoľvek rozumných pochybností objektívne spôsobilé zasiahnuť do osobnej cti a dôstojnosti každej fyzickej osoby z kategórie tzv. absolútnych osôb verejného záujmu, ktorá preukázala, že nielenže nebola vedená vo vzázkoch Štátnej bezpečnosti, ale nebola ani členom komunistickej strany. Mal za zrejmé, že v prípade vyhovenia určujúcej žaloby ako aj morálnej satisfakčnej žaloby v podobe zaslania písomného ospravedlnenia žalobcovi, nie je intenzita zásahu do práva žalovaného na slobodu prejavu významná, keď uspokojiteľnosť práva na ochranu osobnosti žalobcu prevažuje nad takýmto nepodstatným zásahom do slobody prejavu žalovaného. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP a § 262 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“). Dovolanie podal z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom, keď jeho rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP) Uviedol, že napadnuté rozhodnutie záviselo od posúdenia, či sú napadnuté výroky žalovaného skutkovými tvrdeniami alebo hodnotiacimi úsudkami a od vyriešenia právnej otázky kolízie a konfliktu práva na ochranu osobnosti žalobcu s právom na slobodu prejavu a slobodné rozširovanie informácií žalovaného. Bol názoru, že súdy v konaní dospeli k nesprávnemu právnenému záveru o tom, že výroky žalovaného boli skutkovými tvrdeniami a uspokojili sa s tým, že ak sú výroky nepravdivé a sú spôsobilé zasiahnuť do osobnej cti a dôstojnosti, potom ide bez ďalšieho o neoprávnený zásah do osobnostných práv. Poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/149/2009, 3Cdo/61/2011, 7Cdo/180/2012, 7Cdo/13/2012 s tým, že rozhodovacia prax dovolacieho súdu rozlišuje skutkové tvrdenia a hodnotiace úsudky. Zdôraznil, že výroky žalovaného mali reálne povahu hodnotiacich úsudkov a tak ich pravdivosť nemožno dokazovať ani hodnotiť. Za správne považoval také právne posúdenie, podľa ktorého je dostatočne zaručená realizácia ústavného práva žalovaného na slobodu prejavu podľa čl. 23 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pričom EŠLP priznáva navyše právu na slobodu prejavu kľúčový význam pre fungovanie demokratickej spoločnosti a kľúčovou otázkou pre aplikáciu ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka je správny výklad čl. 10 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý jednoznačne preferuje právo na slobodu prejavu. V tejto súvislosti poukázal na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/149/2009, 5Cdo/180/2007, 6Cdo/169/2011, 3Tdo/19/2019. Poukázal na to, že súdy nižších inštancií nevykonali pri posudzovaní vzájomného stretu práva na slobodu prejavu a práva na ochranu osobnosti test proporcionality a nezdôvodnili existenciu naliehavej spoločenskej potreby, kvôli ktorej svojim rozsudkom uprednostnili ochranu osobnostných práv žalobcu pred právom žalovaného na ochranu slobody prejavu. Uzavrel, že správnym právnym posúdením veci by odvolací súd mal prísť k záveru, že žalobca i žalovaný sú bezpochyby verejne známymi osobami, ktoré musia pri posudzovaní skutkových tvrdení a hodnotiacich úsudkov na ich osobu znášať vyššiu mieru tolerancie, výrok „Nech žijú komunisti a ŠTBáci,...súdrh.“

bol hodnotiacim úsudkom, ktorý je vyjadrením subjektívneho názoru žalovaného a nemožno preto hodnotiť jeho pravdivosť, zásah do práv žalobcu nebol neoprávnený, intenzita zásahu do práva žalobcu bola nízka a pri strete s mierou uspokojenia druhého práva v kolízii značne neprimeraná a nebola dostatočne zaručená realizácia ústavného práva žalovaného na slobodu prejavu. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok zmenil a žalobu zamietol, alternatívne ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalobca vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedol, že o strete práva na informácie a práva na ochranu osobnosti možno hovoriť iba pri pravdivých informáciách, pričom v konaní bolo preukázané, že tvrdenie žalovaného bolo nepravdivé. Ďalej uviedol, že súdy nižších inštancií sa dostatočne vysporiadali s právnym posúdením odlíšenia hodnotiaceho úsudku od skutkového tvrdenia. Navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol, resp. zamietol.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenie pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba zamietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Podľa názoru žalovaného je jeho dovolanie prípustné v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP a z obsahu dovolania je zjavné, že žalovaný považuje ako nesprávne právne posúdenú otázku, I. či napadnuté výroky žalovaného sú skutkovými tvrdeniami alebo hodnotiacimi úsudkami a II. otázku kolízie a konfliktu práva na ochranu osobnosti žalobcu s právom na slobodu prejavu a slobodné rozširovanie informácií žalovaného.

10. V danom prípade teda dovolateľ vymedzil právnu otázku (I.), pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/149/2009, 3Cdo/61/2011, 7Cdo/180/2012, 7Cdo/13/2012). Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

11. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

12. Dovolací súd pritom pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď sp. zn. 1VObd/2/2020, 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019). Výmedzenou právnou otázkou sa už dovolací súd z pohľadu rozličných aspektov zaoberal v rozhodnutiach 3Cdo/106/2012, 7Cdo/13/2012, 4Cdo/149/2009, ktoré v medziach nastolenej otázky treba považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vec prejednávajúci senát preto skúmal, či napadnutým rozhodnutím došlo k odklonu od tejto rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Podľa § 11 Občianskeho zákonníka fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby jej bolo dané primerané zadostučinenie (§ 13 ods. 1 Obč. zákonníka). Občianskoprávna ochrana osobnosti fyzickej osoby prichádza do úvahy iba pri takých zásahoch do osobnosti chránenej všeobecným osobnostným právom, ktoré sú neoprávnené (protiprávne). Neoprávneným je zásah do osobnosti fyzickej osoby, ktorý je v rozpore s objektívnym právom, t. j. s právnym poriadkom. K vzniku občianskoprávných sankcií za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnosti fyzickej osoby podľa § 13 Obč. zákonníka musí byť ako predpoklad zodpovednosti splnená podmienka existencie zásahu objektívne spôsobilého vyvolať nemajetkovú ujmu spočívajúcu buď v porušení alebo len ohrození osobnosti fyzickej osoby v jej fyzickej a morálnej integrite, tento zásah musí byť neoprávnený (protiprávny) a musí tu existovať príčinná súvislosť medzi zásahom a vzniklou ujmou na chránených osobnostných právach fyzickej osoby.

14. K porušeniu práva na česť môže dôjsť slovom, písmom, obrazom i akýmkoľvek iným konaním difamujúcej (zneuctujúcej, znevažujúcej, dehonestujúcej, diskreditačnej) povahy. Ak k takémuto porušeniu malo dôjsť slovom, treba pri skúmaní primeranosti konkrétneho výroku v prvom rade odlišiť, či sa jedná o skutkové tvrdenie alebo hodnotiaci úsudok (kritiku), pretože podmienky kladené na prípustnosť každej z týchto kategórií sa líšia.

15. Skutkové tvrdenie sa opiera o fakt, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania, pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. V zásade platí, že oznámenie pravdivej informácie nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokiaľ tento údaj nie je podaný tak, že skresľuje skutočnosť, či nie je natoľko intímny, že by odporoval právu na ochranu súkromia či ľudskej dôstojnosti. Z hľadiska pravdivosti skutkových tvrdení nie je nevyhnutné trvať na ich úplnej presnosti, ale je postačujúce, aby celkové vyznenie určitej informácie zodpovedalo pravde, teda stačí, aby pravdivá bola podstatná časť tvrdenia (oznámenia). Porušenie práva na česť, môže byť spôsobené len takými skutkovými tvrdeniami, ktoré sú objektívne spôsobilé privodiť ujmu na cti dotknutého subjektu, v očiach ostatných fyzických osôb, a teda pôsobiť difamačne. Či je určité tvrdenie difamujúce, treba posúdiť nielen podľa použitých výrazov a formulácií, ale podľa celkového dojmu s prihliadnutím ku všetkým súvislostiam a okolnostiam, za ktorých k tvrdeniu došlo.

16. Na rozdiel od skutkového tvrdenia hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor svojho autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti, a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Hodnotiaci úsudok nemožno akokoľvek dokazovať, je však potrebné skúmať, či sa zakladá na pravdivej informácii, či forma jeho verejnej prezentácie je primeraná a či zásah do osobnostných práv je nevyhnutným sprievodným javom kritiky, to znamená, či primárnym cieľom kritiky nie je hanobenie či zneuctenie danej osoby. Treba teda rozlišovať medzi kritikou prípustnou (oprávnenou) a medzi kritikou, ktorá môže tvoriť podstatu neoprávneného porušenia práva na česť (dobrú povesť). Ak má byť kritika prípustná, musí byť vecná, konkrétna a primeraná (zodpovedajúca) čo do obsahu, formy a miesta. Vecnosť kritiky vyžaduje, aby kritika vychádzala z pravdivých skutočností (podkladov) ako premís pre hodnotiaci úsudok. Hodnotiaci úsudok musí byť totiž záverom, ktorý možno na základe uvedených skutočností logicky dovodiť. Konkrétnosť kritiky znamená, že hodnotiaci úsudok sa musí opierať o konkrétne skutočnosti. Primeranosť kritiky čo do obsahu, formy a miesta (použitými výrazmi, formuláciami, spojeniami), znamená, že nevybočuje z

medzi nutných k dosiahnutiu sledovaného a zároveň spoločensky uznávaného účelu (cieľa). Skutkové tvrdenia sa opierajú o fakty, objektívne existujúcu realitu, ktorá je zistiteľná pomocou dokazovania, pravdivosť tvrdenia je teda overiteľná. Na rozdiel od skutkového tvrdenia hodnotiaci úsudok vyjadruje subjektívny názor svojho autora, ktorý k danému faktu zaujíma určitý postoj tak, že ho hodnotí z hľadiska správnosti a prijateľnosti a to na základe vlastných (subjektívnych) kritérií. Aj z rozhodnutí EŠLP vyplýva, že hoci nie je možné preukazovať pravdivosť názoru, resp. hodnotiaceho úsudku, aj názor, či hodnotiaci úsudok môže byť excesom a nemusí byť v súlade so slobodou prejavu - a to najmä vtedy, keď hodnotiaci úsudok nemá žiadny faktický (skutkový) základ, od ktorého by sa odvíjal. V rozhodnutiach *De Haes und Gijssels v. Belgicko* a *Feldek v. Slovenská republika* uviedol, že „tam, kde tvrdenie je hodnotiacim úsudkom, môže primeranosť zásahu závisieť od toho, či existuje dostatočný skutkový základ pre napadnuté tvrdenie, pretože dokonca aj hodnotiaci úsudok bez akéhokoľvek skutkového základu, ktorý by ho podporoval, môže byť „neprimeraný“.

17. V prejednávanej spore právne posúdenie opodstatnenosti uplatnených nárokov odvolacím súdom vo väzbe na zistený skutkový stav bolo správne. Odvolací súd rešpektoval vyššie uvedené výkladové hľadiská, keď dôsledne rozlišoval medzi skutkovými tvrdeniami a hodnotiacimi úsudkami a výroky žalovaného posudzoval s prihliadnutím na všetky súvislosti a okolnosti, za ktorých k nim došlo, predovšetkým so zreteľom na ich podstatu a sledovaný cieľ. Dovolací súd v tejto súvislosti odkazuje na body 19., 20. a 23. rozsudku odvolacieho súdu, z ktorých jednoznačne vyplýva, že odvolací súd výroky žalovaného posúdil ako kritiku a ironizovanie a teda ako hodnotiaci úsudok. Ako bolo uvedené vyššie, vecnosť kritiky však vyžaduje, aby kritika vychádzala z pravdivých skutočností ako premis pre hodnotiaci úsudok.

18. Dovolateľ vymedzil i právnu otázku (II.), pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (s poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/149/2009, 5Cdo/180/2007, 6Cdo/169/2011, 3Tdo/19/2019).

19. Každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena (Čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky ďalej len „Ústava“).

20. Sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené (Čl. 26 ods. 1 Ústavy).

21. Každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu (Čl. 26 ods. 2 veta prvá Ústavy).

22. Slobodu prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti (Čl. 26 ods. 4 Ústavy).

23. Citované články 19 a 26 Ústavy vyjadrujú základné ústavné hodnoty právneho poriadku Slovenskej republiky ako demokratického právneho štátu. Pre demokraciu, chápanú ako vládu ľudu, ľuďom a pre ľud, je životnou nutnosťou šírenie informácií, myšlienok a názorov, či už pochvalných alebo kritických, preto aby bola verejnosť zásobená všetkými dostupnými faktmi nevyhnutnými pre vyvolanie kvalitnej debaty vo veciach celospoločenského záujmu a následného utvárania názorov jednotlivcov alebo pre dosiahnutie konsenzu o konaní a obstarávaní vecí celospoločenského záujmu. Sloboda prejavu však nie je bezbrehá; ústavne zaručené právo vyjadrovať svoje názory je obsahovo obmedzené právami iných, najmä právami uvedenými v Čl. 19 Ústavy. Kolízia oboch práv sa realizuje práve napríklad pri aplikácii § 11 a nasl. Obč. zákonníka v súvislosti s uplatňovaním občianskoprávnej ochrany osobnosti. Povinnosťou súdov v takýchto prípadoch je interpretovať jednotlivé zákonné ustanovenia v prvom rade z pohľadu účelu a zmyslu ochrany ústavne garantovaných práv a slobôd. Pri strete slobody prejavu s právom na ochranu osobnosti treba dbať na to, aby s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu jednému z týchto práv nebola neodôvodnene daná prednosť pred právom druhým. V konkrétnom prípade je vždy nevyhnutné skúmať mieru (intenzitu) tvrdého porušenia základného práva na ochranu

osobnosti, a to práve v kontexte so slobodou prejavu a s právom na informácie a so zreteľom na požiadavku proporcionality uplatňovania týchto práv. Zároveň je nutné, aby príslušný zásah bezprostredne súvisel s porušením chráneného základného práva, t. j. aby tu existovala príčinná súvislosť medzi nimi, pričom musí ísť o zásah neoprávnený. K takému zásahu dochádza iba vtedy, ak tento zásah v konkrétnom prípade presiahol určitou prípustnou intenzitou takú mieru, ktorú už v demokratickej spoločnosti nemožno tolerovať.

24. V prípade konfliktu slobody prejavu na jednej strane (čl. 26 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) a základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena na strane druhej (čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) je úlohou súdu zistiť mieru dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt a na tomto podklade dospieť k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. Všetky základné práva a slobody sa totiž chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07).

25. Sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti. Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj ochrana práv a slobôd iných, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 Ústavy Slovenskej republiky a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia fyzické osoby pred neoprávnenými zásahmi do ich osobnostných práv.

26. Obsah spisu svedčí o tom, že žalobca je osoba všeobecne známa širokej verejnosti (kapitán československej hokejovej reprezentácie, v domácej a svetovej verejnosti známy a rešpektovaný športovec, člen Siene slávy IIHF, Siene slávy slovenského hokeja, člen Siene slávy českého a nemeckého hokeja), u ktorého sa predpokladá seriózne správanie, vážnosť a rešpekt. Uvedenie zvolenou želacou vetou smerom k žalobcovi "Nech žijú komunisti a ŠTBáci!" a následným pomenovaním žalobcu "súduhom", došlo k podsúvaniu takého vnímania nepravdivej informácie o tom, že žalobca je tým, kto v minulom režime priamo zosobňoval "komunistu a ŠTBáka" a teda že tieto etické predpoklady nespĺňa, malo bezpochyby v okolnostiach prípadu negatívne dopady na jeho meno, vážnosť, dôstojnosť a česť.

27. Pokiaľ teda odvolací súd v preskúmvanej veci pri riešení konfliktu slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti zohľadnil, že žalovaný v relácii vysielanou v televízii a teda s celoslovenskou pôsobnosťou týmito svojimi výrokmi prekročil medze slobody prejavu a neprípustne zasiahol do chránených osobnostných práv žalobcu, nespochýva jeho rozhodnutie na nesprávnom právnom posúdení veci. Je preto namieste také právne hodnotenie veci, podľa ktorého úvahy a závery súdov nižších inštancií nie sú nesúladne s ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

28. Dovolací súd teda nepovažoval uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP za dôvodný, keďže napadnutým rozhodnutím nedošlo k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v otázke posúdenia vzniku podielového spoluvlastníctva k (novovytvorenej) nehnuteľnosti.

29. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

30. Žalobca bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol mu nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov rozhodol najvyšší súd podľa ustanovení § 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti

rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.